

Stanowisko
Zarządu Związku Miast Polskich
w sprawie tworzenia związków metropolitalnych

Od 1990 roku funkcjonowanie samorządu terytorialnego ujawniło wiele problemów o charakterze funkcjonalnym, dotyczących przestrzennego oddziaływania dużych miast na ich otoczenie. Problemy te, niestety, przez wiele lat nie znajdowały rozwiązań ustrojowych.

Związek Miast Polskich wielokrotnie wskazywał na potrzebę wprowadzenia dobrze przemyślanych regulacji w zakresie koordynowania rozwoju obszarów metropolitalnych, zintegrowanych z całym systemem zarządzania publicznego w Polsce. Rozwiązań, które zakładają wzmocnienie istniejących struktur samorządowych, umożliwiając równocześnie wykorzystanie szans drzemących w polskich obszarach metropolitalnych.

Pierwszą taką regulacją stała się ustawa z dnia 9 października 2015 r. o związkach metropolitalnych, która stwarzała możliwość instytucjonalnej współpracy samorządów terytorialnych zlokalizowanych w obszarach funkcjonalnych największych polskich miast. Obecnie pojawiają się kolejne tego typu propozycje, będące inicjatywą rządową lub poselską, dotyczące pojedynczych obszarów metropolitalnych (śląskiego, poznańskiego, pomorskiego, łódzkiego, stołecznego).

Związek stoi na stanowisku, że projekty te powinny spełniać pewne uniwersalne wymogi, pozwalające na budowanie współpracy autonomicznych gmin i powiatów, w drodze konsensusu społecznego i z poszanowaniem opinii samorządowych wspólnot mieszkańców. W tym kontekście uważamy za właściwe uzupełnienie form współpracy jednostek samorządowych o związki metropolitalne (aglomeracyjne), natomiast negatywnie oceniamy próby wprowadzenia kolejnego, metropolitalnego szczebla samorządu terytorialnego.

Kluczowe do zapewnienia sprawnego zarządzania obszarami metropolitalnymi (aglomeracjami) i kształtowania zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego, powinno być stworzenie narzędzi prawnych i finansowych, stymulujących współpracę między organami związków metropolitalnych a samorządami gmin i powiatów leżących na ich terenie oraz władzami regionalnymi. Naszym zdaniem, model władz związku metropolitalnego powinien gwarantować tworzącym go gminom i powiatom wpływ na podejmowane decyzje, poprzez udział we władzach związku (z uwzględnieniem zasady proporcjonalności udziału w zgromadzeniu związku, w zależności od liczby mieszkańców jednostki samorządu terytorialnego) oraz zastosowanie w głosowaniach zasady tak zwanej podwójnej większości (liczba głosów i liczba mieszkańców).

Granice poszczególnych obszarów metropolitalnych wyznaczane powinny być w oparciu o powiązania funkcjonalne jednostek osadniczych, zaawansowanie procesów urbanizacyjnych w tych jednostkach oraz jednorodność układu osadniczego i przestrzennego z uwzględnieniem więzi społecznych, gospodarczych i kulturowych. Tak wyznaczony obszar powinien odpowiadać koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju oraz planowi zagospodarowania przestrzennego województwa.

Zadania związku metropolitalnego powinny obejmować: planowanie rozwoju i powiązane z nim kształtowanie ładu przestrzennego (sporządzenie ramowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego związku metropolitalnego, dla całego obszaru aglomeracji, uwzględniającego ustalenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa), transport zbiorowy, zarządzanie drogami ponadlokalnymi oraz inne zadania przekazane związkowi oddolnie, w drodze porozumienia, przez tworzące go samorządy.

W zależności od zadań realizowanych przez związek niezbędne będzie zagwarantowanie mu środków finansowych w wysokości umożliwiającej należyte ich wykonanie, a w przypadku nowych zadań - przekazanie dodatkowych dochodów z budżetu państwa.

W efekcie, konsolidacja zarządzania na obszarze metropolitalnym (miejskim obszarze funkcjonalnym) pozwoli na zmniejszenie kosztów wykonywania zadań oraz obniżenie kosztów inwestycji o znaczeniu aglomeracyjnym.

Łódź, 17 lutego 2017 r.

(-) Zygmunt Frankiewicz
Prezes Związku